

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES[ELEANOR SHARPSTON] SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 27. novembrī¹

Lieta C-497/13

Froukje Faber
pret
Autobedrijf Hazet Ochten BV
(*Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Nīderlande)*)

lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīva 1999/44/EK — Pircēja statuss — Tiesību aizsardzība tiesā — Preču neatbilstība —
Pienākums informēt pārdevēju — Pierādīšanas pienākums

1. Izskatāmajā lietā *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* [Arnemas-Leuwardenas apelācijas tiesa] (Nīderlande) (turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par divām jautājumu grupām saistībā ar Direktīvu 1999/44/EK, ar ko tiek saskaņoti noteikumi par noteiktiem patērētāju līgumu aspektiem². Pirmā grupa būtībā attiecas uz jautājumu, vai atbilstoši ES tiesībām valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai puse, kura iegādājas preces, ir patērētājs Direktīvas 1999/44 izpratnē un, ja tas tā ir, tas šī pienākuma apmēru³. Otrā grupa attiecas uz patērētāja pienākumu informēt pārdevēju par saskaņā ar līgumu, ko regulē Direktīvas 1999/44 normas, piegādāto preču neatbilstību un pierādīšanas pienākumu attiecībā uz šādas neatbilstības pastāvēšanu jebkurā turpmākā tiesvedībā.

2. Šie jautājumi ir radušies strīdā starp *Froukje Faber* un *Autobedrijf Hazet Ochten BV* (turpmāk tekstā – “*Hazet*”) par kompensāciju par kaitējumu, kas radies no *F. Faber* apgalvotās *Hazet* viņai pārdotās lietotās automašīnas, kas aizdegās, neatbilstības.

Direktīva 1999/44

3. Direktīvas 1999/44 mērķis ir veicināt augsta līmeņa LESD 169. pantā⁴ noteiktās patērētāju tiesību aizsardzības sasniegšanu. Tajā ir paredzēts minimālais saskaņošanas līmenis⁵. Saskaņā ar preambulas 5. apsvērumu “patērētāju tiesību minimālo noteikumu kopuma izveide, kas ir spēkā neatkarīgi no tā, kurā vietā [Eiropas Savienības] teritorijā preces iepērk, nostiprinās patērētāju uzticību un dos viņiem iespēju pilnībā izmantot iekšējo tirgu”.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīva 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV L 171, 12. lpp.). Šī direktīva tika grozīta pēc faktu rašanās pamatlietā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīvu 2011/83/ES par patērētāju tiesībām (OV L 304, 64. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2011/83”).

3 — Es šajos secinājumos pamišus izmantošu vārdus “pēc savas ierosmes” un “*ex officio*”.

4 — Direktīvas 1999/44 preambulas 1. apsvēruma LESD 169. panta 1. punktā ir noteikts, ka: “Lai atbalstītu patērētāju intereses un nodrošinātu augstu līmeni patērētāju tiesību aizsardzībā, Savienība veicina patērētāju veselības, drošības un ekonomisko interešu aizsardzību, kā arī atbalsta viņu tiesības gūt informāciju, izglītību un apvienoties, lai aizstāvētu savas intereses”.

5 — Direktīvas 1999/44 1. panta 1. punkts.

4. Preambulas 6. apsvērumā ir noteikts, ka galvenās grūtības, ar ko sastopas patērētāji, un galvenais konfliktu avots ar pārdevējiem attiecas uz preču neatbilstību līgumam. Preambulas 7. apsvērumā ir ietverts plašāks izklāsts attiecībā uz principu par atbilstību līgumam un tajā ir noteikts, ka:

“[...] precēm galvenokārt ir jāatbilst līguma specifikācijām; [...] principu par atbilstību līgumam var uzskatīt par valstu dažādo juridisko tradīciju kopīgu principu; [...] dažu valstu juridiskajās tradīcijās var nebūt iespējams paļauties tikai uz šo principu, lai nodrošinātu patērētāja tiesību aizsardzības obligātu līmeni; [...] saskaņā ar šādām juridiskajām tradīcijām attiecīgo valstu papildu noteikumi jo īpaši var būt lietderīgi, lai nodrošinātu to, ka patērētāju tiesības aizsargā gadījumos, kad puses nav vienojušās par konkrētiem līguma noteikumiem, vai arī puses ir vienojušās par tādiem līguma noteikumiem, kas tieši vai netieši atceļ vai ierobežo patērētāja tiesības un kas nav patērētājam saistoši, ja viņa tiesības izriet no šīs direktīvas.”

5. Saskaņā ar preambulas 8. apsvērumu, lai atvieglotu atbilstības principa piemērošanu, “ir lietderīgi ieviest atspēkojamu pieņēmumu par atbilstību līgumam, kas attiecas uz visparastākajām situācijām; [...] šāds pieņēmums neierobežo līguma brīvības principu [...]”. Tālāk preambulas 8. apsvērumā ir paredzēts, ka tad, “ja turklāt nav īpašu līguma noteikumu, kā arī, ja piemēro obligātās aizsardzības klauzulu, šajā pieņēmumā minētos faktoros var izmantot, lai noteiktu preču neatbilstību līgumam; [...] kvalitāte un piegāde, ko patērētāji var sagaidīt, būs *inter alia* atkarīga no tā, vai preces ir jaunas vai lietotas; [...] pieņēmumā minētie faktori ir kumulatīvi; [...] ja attiecīgās lietas apstākļi padara jebkuru konkrētu faktoru par acīm redzami nepiemērotu, pārējos pieņēmuma faktoros tomēr piemēro.”

6. Preambulas 19. apsvērumā ir noteikts, ka “dalībvalstīm būtu jāatļauj noteikt termiņu, kurā patērētājam ir jāinformē pārdevējs par neatbilstību; [...] dalībvalstis var nodrošināt augstāku patērētāja tiesību aizsardzības līmeni, neieviešot šādu pienākumu; [...] jebkurā gadījumā patērētāju rīcībā visā [Eiropas Savienības] teritorijā būtu jābūt vismaz diviem mēnešiem, lai informētu pārdevēju par neatbilstību”.

7. Saskaņā ar preambulas 22. apsvērumu “puses, kopīgi vienojoties, nevar ierobežot vai atcelt patērētājiem piešķirtās tiesības, jo pretējā gadījumā tiktu kavēta viņiem sniegtā tiesiskā aizsardzība [...]”.

8. Direktīvas 1999/44 izpratnē “patērētājs” ir “jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar tirdzniecību, tās uzņēmējdarbību vai profesiju” (1. panta 2. punkta a) apakšpunkts); “pārdevējs” ir “jebkura fiziska vai juridiska persona, kas saskaņā ar līgumu pārdod patēriņa preces saistībā ar tās veikto tirdzniecību, uzņēmējdarbību vai tās profesiju” (1. panta 2. punkta c) apakšpunkts); un “patēriņa preces” ir “visi materiāli kustami priekšmeti” (1. panta 2. punkta b) apakšpunkts)⁶.

9. Saskaņā ar 2. panta 1. punktu “pārdevējam ir jāpiegādā patērētājam tādas preces, kas atbilst pārdošanas līgumam”. Saskaņā ar 2. panta 2. punktu patēriņa preces tiek uzskatītas par atbilstošām līgumam, ja:

- a) tās atbilst pārdevēja dotajam aprakstam un tām ir tādas pašas īpašības kā precēm, ko pārdevējs ir piedāvājis patērētājam kā paraugu vai modeli;
- b) tās ir derīgas jebkuram konkrētam nolūkam, kuram patērētājs tās pieprasa un ko viņš ir darījis zināmu pārdevējam līguma noslēgšanas brīdī, un pārdevējs ir tam piekritis;
- c) tās ir derīgas nolūkiem, kādiem šā tipa preces parasti izmanto;

6 — Neviens no šīs definīcijas izņēmumiem nav attiecināms uz izskatāmo lietu. Skat. arī turpmāk 55. punktu.

d) to piegāde un kvalitāte ir tāda, kas parasti piemīt šāda paša tipa precēm un ko patērētājs var pamatoti sagaidīt, ievērojot preču raksturu un ņemot vērā pārdevēja, ražotāja vai viņa pārstāvja sniegtos publiskos paziņojumus par šo preču specifiskajiem raksturlielumiem, jo īpaši reklāmā vai marķējumā.”

10. Saskaņā ar 2. panta 3. punktu “neuzskata, ka neatbilstība ir tad, ja līguma noslēgšanas laikā patērētājs apzinājies vai viņam pamatoti bija jāapzinās, ka ir neatbilstība, vai arī, ja neatbilstības izcelsme ir saistīta ar patērētāja piegādātajiem materiāliem”.

11. 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka pārdevējs ir atbildīgs patērētājam par jebkuru preču piegādes brīdī esošu neatbilstību. Pārējā 3. panta daļā ir izklāstīti patērētājam pieejamie tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Tie ir apkopoti 3. panta 2. punktā šādā secībā: preču salabošana vai nomaiņa tā, lai tās tiktu padarītas par atbilstošām bez maksas; attiecīgs cenas samazinājums un līguma atcelšana attiecībā uz konkrētajām precēm.

12. 5. pantā “Termiņi” ir paredzēts:

“1. Saskaņā ar 3. pantu pārdevēju sauc pie atbildības, ja neatbilstība izpaužas divos gados no preču piegādes laika. Ja saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem uz 3. panta 2. punktā noteiktajām tiesībām attiecas ierobežojuma periods, šis periods nebeidzas divu gadu laikā no preču piegādes laika⁷.

2. Dalībvalstis var paredzēt, ka, lai patērētājs varētu izmantot savas tiesības, viņam jāinformē pārdevējs par neatbilstību divos mēnešos no dienas, kad viņš atklājis šādu neatbilstību.

[..]

3. Ja vien nav paredzēts citādi, attiecībā uz jebkuru neatbilstību, kas izpaužas sešos mēnešos pēc preču piegādes, uzskata, ka tā ir pastāvējusi preču piegādes brīdī, ja vien šis pieņēmums nav nesavienojams ar preču īpašībām vai neatbilstības raksturu.”

13. 8. panta (“Valsts tiesību akti un minimālā aizsardzība”) 2. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu augstāku patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.”⁸

14. Saskaņā ar 9. pantu “dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai informētu patērētājus par valsts tiesību aktiem, kas transponē šo direktīvu, un vajadzības gadījumā mudina profesionālās organizācijas informēt patērētājus par viņu tiesībām”.

Nīderlandes tiesības

15. *Burgerlijk Wetboek* (Nīderlandes Civill kodekss, turpmāk tekstā – “*BW*”) 7:5. panta 1. punktā patērētāja līgums ir “pārdevums attiecībā uz kustamu mantu, [..], ko noslēdz pārdevējs, kurš rīkojas profesionālās darbības ietvaros, un pircējs, fiziska persona, kura nerīkojas profesionālās darbības ietvaros”.

16. Saskaņā ar *BW* 7:17. panta 1. punktu piegādātajām precēm ir jāatbilst līgumam.

7 — Skat. arī preambulas 17. apsvērumu. Turklāt saskaņā ar 7. panta 1. punktu dalībvalstis var noteikt, ka attiecībā uz lietotām precēm pārdevējs un patērētājs var vienoties īsāku pārdevēja saistību termiņu. Nīderlande nav izmantojusi šo iespēju.

8 — Skat. arī Direktīvas 1999/44 preambulas 24. apsvērumu un LESD 169. panta 4. punktu.

17. *BW* 7:18. panta 2. punktā, ar ko transponē Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punktu Nīderlandes tiesībās, ir noteikts, ka:

“Patēriņa pirkuma gadījumā tiek pieņemts, ka lieta, to piegādājot, neatbilst līgumam, ja neatbilstība nolīgtajam atklājas sešu mēnešu laikā pēc piegādes, ja vien tas neatbilst preces raksturam vai neatbilstības raksturam.”

18. Saskaņā ar *BW* 7:18. panta 2. punkta paskaidrojuma rakstu pircējam ir jāapgalvo (un strīda gadījumā jāpierāda), ka preces neatbilst līgumam un ka neatbilstība izpaudās sešos mēnešos pēc preču piegādes. Tad pārdevējam ir jāapgalvo un jāpierāda, ka piegādes brīdī preces tiešām bija atbilstošas līgumam.

19. *BW* 7:23. panta 1. punktā ir noteikts:

“Pircējs vairs nevar atsaukties uz neatbilstību līgumam, ja viņš nav par to paziņojis pārdevējam pienācīgā laikā pēc tam, kad ir atklājis nepilnību vai viņam saprātīgi būtu bijis tā jāatklāj. Ja tomēr izrādās, ka lietai trūkst īpašību, kuras, kā norāda pārdevējs, tai bija, vai ja neatbilstība ir saistīta ar faktiem, par kuriem viņš zināja vai viņam bija jāzina, bet kurus viņš neatklāja, paziņošanai tad jānotiek pienācīgā laikā pēc atklāšanas. Patēriņa līguma gadījumā paziņošanai jānotiek pienācīgā laikā pēc atklāšanas, kad [tiek uzskatīts, ka] paziņošana divu mēnešu laikā pēc atklāšanas ir laicīga [paziņošana].”

20. Saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto pircējam ir jāziņo pārdevējam, ka piegādātā prece neatbilst līgumam *BW* 7:17. panta izpratnē. Minētais nav jādara rakstiskā formā, var pietikt arī ar mutisku paziņošanu. Saskaņā ar *Hoge Raad* (Nīderlandes Augstāka tiesa) pastāvīgo tiesu praksi tad, ja pārdevējs aizstāvoties apgalvo, ka informācija netika sniegta pienācīgā laikā (kas ir paredzēts 7:23. panta 1. punkta trešajā teikumā attiecībā uz laicīgas paziņošanas nosacījumu attiecībā uz patēriņa līgumiem), pircējam ir pienākums apgalvot un, ja nepieciešams, pierādīt, ka viņš ir sūdzējies laicīgi un tādā veidā, kas bija redzams pārdevējam.

21. Iesniedzējtiesa ir paskaidrojusi, ka tad, ja pārdevējs ir ticis informēts novēloti, pircējs zaudē visas tiesības attiecībā uz atbilstības neesamību.

22. Tas, vai pircējs ir informējis pārdevēju pienācīgajā laikā (kas ir 7:23. panta 1. punkta pirmajā un otrajā teikumā iekļautais vispārējā laicīgas paziņošanas nosacījuma apraksts attiecībā uz pirkumiem), ir atkarīgs (saskaņā ar *Hoge Raad* tiesu praksi) no tā vai viņš i) ir veicis jebkādu pārbaudi, ko no viņa varētu saprātīgi sagaidīt šajos apstākļos, lai noteiktu, vai piegādātā lieta ir atbilstoša līgumam, un ii) pienācīgā laikā pēc tam, kad viņš ir atklājis (vai šādas pārbaudes ietvaros viņam būtu bijis jāatklāj), ka piegādātā lieta neatbilst līgumam, ir paziņojis par to pārdevējam. Pieejamais termiņš pārbaudei, kas paredzēta i) punktā, ir atkarīgs no attiecīgā gadījuma apstākļiem, tostarp trūkuma rakstura un tā pamanāmības, veida, kā tas tiek pamanīts, un pircēja tehniskajām zināšanām. Var būt nepieciešama eksperta veikta izmeklēšana. Attiecībā uz ii) punktā minēto laika ilgumu, ja runa ir par nepatēriņa pirkumu, ir atbilstoši jāņem vērā visas skartās intereses un visi pastāvošie apstākļi. Tādējādi nav piemērojams noteikts termiņš. Patēriņa preču gadījumā tas, vai pārdevēja informēšana vēlāk ka divus mēnešus pēc neatbilstības pamanīšanas ir uzskatāma par laicīgu, ir atkarīgs no konkrētā gadījuma faktiem un apstākļiem.

23. Lai gan (izņemot pēdējo teikumu) *BW* 7:23. panta 1. punkts ir piemērojams gan patēriņa, gan nepatēriņa pirkumiem, iesniedzējtiesa ir noteikusi, ka ar minēto normu īsteno Direktīvas 1999/44 5. panta 2. punktu.

24. Saskaņā ar Nīderlandes tiesībām lielākā daļa patērētāju tiesību aizsardzības normu netiek uzskatītas par sabiedriskās kārtības normām.

25. Saskaņā ar *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering* (Civilprocesa kodekss; turpmāk tekstā – “Rv”) 22. pantu tiesnesis jebkuros apstākļos un ikvienā procesa stadijā var lūgt vienai vai abām pusēm sniegt papildus paskaidrojumus par savu nostāju. Saskaņā ar Rv 23. pantu tiesnesis lemj par visiem jautājumiem, ko puses ir paidušas vai lūgušas un saskaņā ar Rv 24. pantu, ņemot vērā konkrētus faktus, apstākļus un pamatus, uz ko puses balsta savu(as) sūdzību(as). Rv 149. pants principā aizliedz tiesnesim ņemt vērā faktus, izņemot labi zināmus faktus, kas nav iekļauti pušu apsvērumos.

26. Apelācijas tiesvedībā tiesnesis var lemt tikai par pušu izvirzītiem pamatiem. Tomēr viņš var pats pēc savas ierosmes piemērot sabiedriskās kārtības normas. Puses var iesniegt jaunus faktus, bet tikai pirmajā rakstveida apsvērumu apkopojumā apelācijas lietā.

27. Tiesas sēdē Nīderlandes valdība papildus izskaidroja, ka, neņemot vērā tās pasīvo lomu civilprocesos, Nīderlandes tiesai ir jāizlemj, kuras tiesību normas ir piemērojamas konkrētiem faktiem un tai ir pieejami noteikti citi līdzekļi, lai varētu padarīt skaidrāku tiesvedību, kā piemēram, tiesības lūgt pusēm papildu informāciju.

Fakti, process un uzdotie jautājumi

28. *F. Faber* 2008. gada 27. maijā iegādājās no *Hazet* lietotu automašīnu, par ko viņa samaksāja EUR 7002. Automašīna tika piegādāta tajā pašā dienā. Līguma noteikumi bija izklāstīti standarta “*Koopovereenkomst particulier*” (privātpersonu pirkuma līgumā), kurā cita starpā bija ietverts *F. Faber* vārds un adrese, informācija par automašīnu, kuru viņa iegādājās, pirkuma nosacījumi (“bez jebkādas garantijas”), cena un *F. Faber* un *Hazet* pārstāvja paraksti.

29. 2008. gada 26. septembrī *F. Faber* brauca ar attiecīgo automašīnu uz lietišķu tikšanos. Viņas meita arī bija automašīnā. Automašīna aizdegās un pilnībā izdega. Palīdzības dienests lika automašīnu ar evakuatoriem nogādāt *Hazet* darbnīcā uzglabāšanai. *F. Faber* apgalvo, ka viņa sazinājās ar *Hazet* pa telefonu, laikā, kad viņa un viņas meita, kas abas brauca līdz evakuatorā kā pasažieres, bija ceļā uz *Hazet* ugunsgrēka dienā. *Hazet* noliedz, ka minētajā brīdī *F. Faber* būtu jebko teikusi par iespējamo ugunsgrēka iemeslu vai par *Hazet* iesaistīšanos. Pēc *Hazet* pieprasījuma attiecīgo automašīnu nogādāja *Autodemontagebedrijf Reuvers* [automašīnu demontāžas uzņēmums] (turpmāk tekstā – “*Reuvers*”) uzglabāšanai atbilstīgi piemērojamām vides aizsardzības normām.

30. 2009. gada sākumā *Hazet* sazinājās ar *F. Faber* par automašīnas atliekām un tai tika paziņots, ka viņa joprojām gaida policijas tehnisko ziņojumu par notikušo ugunsgrēku.

31. 2009. gada 16. februārī *F. Faber* lūdza policijai izsniegt tehnisko ziņojumu, bet 2009. gada 26. februārī policija atbildēja, ka tehniskais ziņojums nav sagatavots.

32. 2009. gada 8. maijā automašīnas atliekas demontēja *Reuvers*, kas divas dienas agrāk ar e-pasta vēstuli informēja *Hazet* par savu nodomu tā rīkoties, ja netiks saņemtas pretējas norādes⁹.

33. Ar 2009. gada 11. maija vēstuli *F. Faber* informēja *Hazet*, ka viņa uzskata, ka tā ir atbildīga par tai ugunsgrēka rezultātā nodarītajiem zaudējumiem (EUR 10 828,55 apmērā), ko veido automašīnas iegādes cena, klēpjdators, fotoaparāts, ādas jaka, vel viena jaka, navigācijas aparāts un kādai klientei, ko viņa devās satikt brīdī, kad automašīna aizdegās, paredzēta fotogrāfija uz audekla. Viņa apgalvoja, ka ir cietusi arī morālu kaitējumu.

34. *F. Faber* 2009. gada jūlija sākumā lūdza zaudējumu ekspertam *Extenso* veikt tehnisko izmeklēšanu par ugunsgrēka iemesliem. 2009. gada 7. jūlijā *Extenso* paziņoja, ka šī izmeklēšana nevar tikt veikta, jo automašīna jau ir demontēta un tādējādi tā vairs nav pieejama izmeklēšanas veikšanai.

9 — No valsts tiesas dokumentiem neizriet, ka, pirms šādi rīkoties, *Hazet* vai *Reuvers* būtu sazinājies ar automašīnas īpašnieci *F. Faber*.

35. *Hazet* atteicās uzņemties atbildību un maksāt par zaudējumiem. Tā cita starpā apgalvoja, ka *F. Faber* ir pārkāpusi *BW*:23. panta 1. punktu, to pārāk vēlu informējot par apgalvoto neatbilstību, un ka viņa ir ļāvusi paiet 9 mēnešiem no nelaimes gadījuma, pirms ir lūgusi veikt tehnisku izmeklēšanu.

36. *F. Faber* 2010. gada 26. oktobrī uzsāka tiesvedību *Rechtbank te Arnhem* (turpmāk tekstā – “*Rechtbank*”), lūdzot *Hazet* atlīdzināt kaitējumu, kas viņai nodarīts, pieskaitot likumiskos procentos un ārpustiesas atgūšanas izmaksas. Viņa apgalvoja, ka automašīna neatbilda privātpersonu pirkuma līgumam un ka tāpēc *Hazet* bija pārkāpusi *BW* 7:17. pantu. *F. Faber* īpaši nav norādījusi, ka viņa ir patērētāja.

37. *Hazet* šo prasību neatzina un piebilda, ka *F. Faber* pārāk vēlu to informēja par apgalvoto neatbilstību un tādejādi, pamatojoties uz *BW* 7:23. panta 1. punktu, viņa ir zaudējusi savas tiesības uz kaitējuma atlīdzību.

38. 2011. gada 27. aprīlī *Rechtbank* noraidīja *F. Faber* prasības un atzina *Hazet* apgalvojumu, kas balstīts uz *BW* 7:23. panta 1. punktu, jo: pirmā sazināšanās starp pusēm bija 2009. gada sākumā, proti, vairāk kā trīs mēnešus pēc ugunsgrēka (kas ir norādīts kā brīdis, kad tika atklāta neatbilstība). *F. Faber* nav norādījusi ne uz kādiem īpašiem apstākļiem, kas varētu pamatot minēto kavēšanos. *Rechtbank* nav paudusi nostāju par to, vai *F. Faber* telefonsarunā ugunsgrēka dienā 2009. gada sākumā ir pietiekami skaidri izteikusies, lai tas radītu spēkā esošu paziņojumu pārdevējai, ne arī par to, vai viņas veiktais pirkums bija patērēja līgums *BW* 7:23. panta 1. punkta izpratnē.

39. 2011. gada 26. jūlijā *F. Faber* pārsūdzēja šo spriedumu iesniedzējtiesā. Apelācijas sūdzībā *F. Faber* joprojām neapgalvoja, ka viņa būtu parakstījusi privātpersonu pirkuma līgumu kā patērētāja. Tāpat viņa nav apstrīdējusi šo *Rechtbank* sprieduma daļu. Iesniedzējtiesa neuzskata, ka ir iespējams paust nostāju par šo jautājumu, pamatojoties uz lietas dokumentos iekļauto informāciju.

40. Tiesvedībā pirmajā instancē un apelācijā *F. Faber* palīdzēja advokāts.

41. Ņemot vērā minēto, iesniedzējtiesa lūdz Tiesai sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem:

- “1) Vai valsts tiesai vai nu uz efektivitātes principa pamata vai uz Direktīvā 1999/44 paredzētās augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzības Savienībā pamata, vai uz citu Savienības noteikumu vai normu pamata pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai līgumā pircējs ir patērētājs Direktīvas 1999/44 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai tā ir arī tad, ja no tiesvedības materiāliem neizriet fakti (vai ir nepilnīgi vai pretrunīgi fakti), kas ļautu noteikt pircēja statusu?
- 3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai tā ir arī apelācijas tiesvedībā, kad pircējs nav iebildis pret pirmās instances tiesas spriedumu, ciktāl šajā spriedumā nav veikta pārbaude (pēc savas ierosmes) un jautājums par to, vai pircējs varētu tikt uzskatīts par patērētāju, acīmredzami nav atbildēts?
- 4) Vai Direktīva 1999/44 (tās 5. pants) ir jāuzskata par tiesību normu, kas ir līdzvērtīga valsts tiesību normām, kuras valsts tiesību sistēmā ir uzskatāmas par sabiedriskās kārtības tiesību normām?
- 5) Vai efektivitātes princips vai Direktīvā 1999/44 paredzētā augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzība Savienībā, vai citi ES tiesību noteikumi vai normas nepieļauj, ka Nīderlandes tiesībās pircējam patērētājam ir paredzēts argumentēšanas un pierādīšanas pienākums attiecībā uz pienākumu (laicīgi) paziņot pārdevējam par piegādātās preces apgalvotu neatbilstību?

- 6) Vai efektivitātes princips vai Direktīvā 1999/44 paredzētā augsta līmeņa patērētāju aizsardzība Savienībā vai citi ES tiesību noteikumi vai normas nepieļauj, ka Nīderlandes tiesībās pircējam ir noteikts pienākums argumentēt un pierādīt preces neatbilstību un ka šī neatbilstība ir atklājusies sešu mēnešu laikā pēc piegādes? Ko Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punktā nozīmē vārdi “neatbilstība, kas izpaužas”, un, konkrētāk, cik lielā mērā patērētājam pircējam ir jākonstatē fakti un apstākļi saistībā ar neatbilstību (tās izcelsmi)? Vai tādējādi pietiek, ka patērētājs pircējs konstatē un pamatotas apstrīdēšanas gadījumā pierāda, ka nopirktās preces (atbilstoši) nedarbojas, vai viņam arī ir jākonstatē un pamatotas apstrīdēšanas gadījumā jāpierāda, kurš trūkums izraisīja nopirktās preces (atbilstošu) nefunkcionēšanu?
- 7) Vai, atbildot uz iepriekš minētajiem jautājumiem, nozīme ir faktam, ka *F. Faber* šajā tiesvedībā abās instancēs ir palīdzējis advokāts?”

42. Rakstveida apsvērumus ir iesniegušas Austrijas, Beļģijas un Nīderlandes valdības, kā arī Eiropas Komisija. *Hazet*, Nīderlandes valdība un Komisija izteica mutvārdu apsvērumus tiesas sēdē 2014. gada 11. septembrī.

Novērtējums

Sākotnējie apsvērumi

43. Privāttiesiskā strīdā, kāds ir izskatāmais, neviena no pusēm nevar balstīties uz Direktīvas 1999/44 tiešo iedarbību. Tomēr valsts tiesām, kuras iztiesā šādu lietu, “lidzko tām ir jāpiemēro valsts tiesību normas, ir jāņem vērā valsts tiesību normu kopums un tas ir jāinterpretē, cik vien tas ir iespējams, piemērojamās direktīvas teksta un mērķa kontekstā, lai rastu risinājumu, kas atbilst tās mērķim”¹⁰. Izskatāmajā lietā iesniedzējtiesa lūdz sniegt padomu par to, kā interpretēt Direktīvu 1999/44, lai palīdzētu tai piemērot *BW* 7:18. panta 2. punktu un 7:23. panta 1. punktu.

44. Uzdotie jautājumi ir radušies saistībā ar tiesvedību, ko ierosinājusi *F. Faber* – lietotas automašīnas pircēja, kura pieprasa kaitējuma atlīdzību no pārdevējas – *Hazet*. Pēdējā minētā balstās uz valsts tiesību normām (no kurām daļa vispārīgi ir piemērojama pirkumiem un daļa īpaši patērētāju preču pārdošanai), lai pamatotu savus apgalvojumus, norādot, ka *F. Faber* ir zaudējusi savas tiesības izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus, jo viņa pārkāpumu ir informējusi par neatbilstību.

45. Šķiet, ka jautājums par *F. Faber* patērētājas statusu neradās pirmajā instancē, jo *Rechtbank* uzskatīja, ka katrā ziņā viņa bija par vēlu informējusi *Hazet* un tādējādi zaudējusi savas tiesības pieprasīt kaitējuma atlīdzināšanu. Tāpat arī *F. Faber* pati, ceļot prasību, kas balstīta uz valsts tiesību normu, kas acīmredzami ir piemērojama visa veida pirkumiem (*BW* 7:17. panta 1. punkts), nav norādījusi, ka viņa būtu patērētāja.

46. Izskatot *F. Faber* apelācijas sūdzību, iesniedzējtiesa uzskata, ka ir būtiski zināt, vai viņa bija patērētājs, vai ne, jo tas nosaka piemērojamo tiesību normu (ieskaitot *BW* 7:23. panta 1. punkta pēdējo teikumu). Tomēr, tāpēc ka *Rechtbank* attiecībā uz minēto neizdarīja nekādus secinājumus, *Rv* 24. un 149. pants un noteikumi, ar kuriem tiek regulētas apelācijas sūdzības, liedz iesniedzējtiesai izskatīt šo jautājumu pēc savas ierosmes. Apelācijas tiesvedībā tā var šādi rīkoties tikai tad, ja attiecīgās normas ir sabiedriskās kārtības tiesību normas un, saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto, tā tas nav attiecībā uz (valsts) patērētāju tiesību aizsardzības normām.

10 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 54. punkts un tajā minētā judikatūra.

47. Ņemot vērā iepriekš minēto, 1. un 4. jautājums ir par to, vai atbilstoši ES tiesībām valsts tiesai ir pēc savas ierosmes jāpārbauda, vai pircējs ir patērētājs Direktīvas 1999/44 izpratnē, un tādējādi, vai ir jāpiemēro minētā direktīva. (Patiesi, valsts tiesai vispirms būtu jāizvērtē direktīvas piemērošanas joma, pirms tā varētu to piemērot, it īpaši 5. pantu¹¹, interpretējot piemērojamās valsts tiesības veidā, kas atbilst šim noteikumam.) Tiesa saistībā ar patērētāju tiesību aizsardzības tiesību normām (it īpaši attiecībā uz negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos¹²) ir apstiprinājusi šāda principa piemērošanu – procesuālo noteikumu līdzsvarošanas neesamības gadījumā ir jāturpina piemērot valsts tiesību normas, ievērojot efektivitātes un līdzvērtīguma principu¹³. Izskatāmajā lietā, man šķiet, ka 1. un 3. jautājums it īpaši ir attiecināms uz efektivitātes principu un uz to, vai Tiesas judikatūra, it īpaši negodīgu noteikumu patērētāju līgumos jomā, ir piemērojama analogiski; turpretī 4. jautājums ir jātulko kā tāds, kas vairāk attiecas uz līdzvērtīguma principu. Ja pastāv prasība *ex officio* pārbaudīt, vai pircējs ir patērētājs Direktīvas 1999/44 izpratnē, tad iesniedzējtiesa 2. un 3. jautājumā lūdz sniegt padomu par to, kādos apstākļos valsts tiesai ir šāds pienākums.

48. Tomēr 4. jautājumu var interpretēt arī (plašāk) kā tādu, ar kuru tiek jautāts, vai tad, ja iesniedzējtiesa konstatē, ka *F. Faber* bija patērētāja un secina, ka viņa laicīgi informēja pārdevēju par neatbilstību (*BW* 7:23. panta 1. punkta pēdējais teikums), šai tiesai tad *ex officio* ir jāpiemēro *BW* 7:18. panta 2. punktā paredzētais pierādīšanas pienākums, ar ko tiek īstenots Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punkts. Es izskatīšu arī šo 4. jautājuma aspektu.

49. Ja saskaņā ar Direktīvas 1999/44 5. panta 2. punktu dalībvalsts pieprasa, lai patērētājs divu mēnešu laikā informē pārdevēju par neatbilstību, lai varētu izmantot savas tiesības, kas it īpaši paredzētas Direktīvas 1999/44 3. pantā, ar 5. jautājumu būtībā tiek jautāts, kā noteikt to, vai patērētājs rīkojās laikus. Ar 6. jautājumu tiek pievērsta uzmanība 5. panta 3. punktam un pierādīšanas pienākumam, kas ir piemērojams, lai konstatētu, vai pastāv neatbilstība (un tādējādi pārdevēja atbildība), vai ne. Šos divus jautājumus es izskatīšu atsevišķi. 7. jautājums ir patstāvīgs.

50. Pirms to darīt, es sniegšu īsu komentāru par kontekstu, kādā ir radies 1.–4. un 7. jautājums.

51. Es nepiekrītu Komisijas uzskatam, ka jautājumi par *ex officio* veiktu pārbaudi attiecībā uz Direktīvas 1999/44 piemērošanas jomu ir nepieņemami. Komisijas nostājas pamatojums ir tāds, ka neviena no strīda pamatlietā pusēm neapšaubā *F. Faber* patērētājas statusu un ka tādējādi šie jautājumi ir pilnībā teorētiski.

52. Ir labi zināms, ka pastāv atbilstības pieņēmums attiecībā uz valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem tās noteiktajā faktiskajā un tiesiskajā kontekstā. Tiesa var atteikties sniegt prejudiciālu nolēmumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka uzdotajiem jautājumiem nav nekādas saistības ar pamatlietas īstenojumiem apstākļiem vai tās nolūku vai ka problēmai ir teorētisks raksturs, vai arī ka Tiesas rīcībā nav faktisko un tiesību elementu, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹⁴.

53. Izskatāmajā lietā Tiesai nav jāatbild uz jautājumu, kas ir uzskatāms par patērētāju Direktīvas 1999/44 izpratnē. Tāpat Tiesas uzdevums nav arī izlemt, vai iesniedzējtiesai (un iepriekš *Rechtbank*) bija pieejami pietiekami daudz fakti, lai izlemtu par *F. Faber* statusu¹⁵. Drīzāk Tiesai tiek jautāts par nostāju saskaņā ar ES tiesībām attiecībā uz *ex officio* pircēja statusa pārbaudi apstākļos, kad ar valsts tiesību aktiem šāda pārbaude šķiet aizliegta. Tādējādi iesniedzējtiesas izskatītajā lietā uzdotie jautājumi ir atbilstoši un nevis teorētiski. Tāpēc es ierosinu atbildēt uz tiem visiem.

11 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 49. punkts.

12 — Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.).

13 — Skat. tālāk 62. punktu.

14 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *Kušionová* C-34/13, EU:C:2014:2189, 38. punkts un tajā minētā judikatūra.

15 — Pat, ja es piekrītu Komisijai, kā arī Nīderlandes valdībai, šī ievērojamā faktiskā informācija ir pieejama, lai izlemtu konkrēto jautājumu.

54. Neatkarīgi no tā, ka es uzskatu jautājumus par *ex officio* pārbaudi par pieņemamiem, es atzīstu, ka es biju nedaudz pārsteigta, ņemot vērā Nīderlandes valdības tiesas sēdes laikā sniegtos papildu paskaidrojumus par tiesneša lomu atbilstoši Nīderlandes tiesībām, dzirdot to, ka (neņemot vērā iemeslus, kāpēc *F. Faber* skaidri nepamatojās uz savu patērētāja statusu) *Rechtbank* neizskatīja viņas statusu un iesniedzējtiesa uzskata, ka tā to nevar darīt. *F. Faber* pirmajā un apelācijas instancē balstījās uz *BW* normām, kas ir piemērojamas gan patēriņa preču pārdošanai, gan citu preču pārdošanai un (vismaz daļēji) ir tādas, kas īsteno Direktīvu 1999/44. *Hazet* balstījās uz normu, kuras pēdējais teikums ir it īpaši piemērojams patēriņa preču pārdošanai un atlikusī daļa vispārēji visu preču pārdošanai, un ar ko tiek īstenots Direktīvas 1999/44 5. panta 2. punkts. Turklāt tiesas sēdes laikā Nīderlandes valdība apstiprināja, ka tas ir tiesu pienākums noteikt piemērojamos tiesību aktus, lai secinātu, vai ar valsts tiesībām tiek īstenotas ES tiesības un interpretēt Nīderlandes tiesības atbilstoši ES tiesībām. Ņemot to vērā, nepastāvot skaidrākai izpratnei par Nīderlandes tiesībām, šīs bažas ir nepietiekams pamatojums, lai atzītu 1.–4. jautājumu un 7. jautājumu par nepieņemamu.

55. Visbeidzot, pabeigtības labā, es piebilstu, ka cita starpā no Direktīvas 1999/44 preambulas 8. un 16. apsvēruma, no 1. panta 3. punktā paredzētās iespējas dalībvalstīm izslēgt no “patēriņa preču” jēdziena lietotas preces, ko pārdod noteikta veida atklātā izsolē un 7. panta 1. punkta otrajā apakšpunktā paredzēto iespēju saīsināt pārdevēja saistību termiņu attiecībā uz lietotām precēm, izriet, ka Direktīva 1999/44 principā ir piemērojama šādām precēm.

1.–4. un 7. jautājums

56. Ar Direktīvu 1999/44 tiek garantētas patērētāju tiesības, it īpaši tiesiskie aizsardzības līdzekļi saistībā ar pārdevēja piegādāto preču neatbilstību. Tomēr tajā nav iekļauti noteikumi attiecībā uz to, vai valsts tiesām pēc savas ierosmes būtu jāuzsāk izskatīt jautājums, vai Direktīva 1999/44 un ar to paredzētā aizsardzība ir piemērojama tās izskatītajā strīdā.

57. Saskaņā ar pastāvošo judikatūru, ja nav veikta procesuālo normu saskaņošana, dalībvalstu kompetencē paliek savas tiesību sistēmas organizēšana (procesuālās autonomijas princips)¹⁶. Tikai ES tiesību pārākums nenozīmē, ka valsts procesuālās tiesības vienmēr var atlikt, lai piemērotu ES tiesības¹⁷. Tomēr uz dalībvalstu šīs kompetences izmantošanu ir attiecināms efektivitātes un līdzvērtīguma princips, kas ir daļa no ES tiesībām¹⁸ un netieši nodrošina ES tiesību pārākuma ievērošanu.

58. Saskaņā ar līdzvērtīguma principu ar valsts tiesībām jāparedz, ka prasības, kas balstītas uz ES tiesībām, ir jāizskata ne mazāk labvēlīgi kā tās, kas balstītas uz valsts tiesību normām¹⁹. Saistībā ar minēto valsts tiesai ir jāizvērtē to valsts darbību mērķis un būtiskās iezīmes, par kurām tiek apgalvots, ka tās ir līdzīgas²⁰. Viena īpaša situācija, kad tiek piemērots šis princips, kas ir redzams arī Tiesas judikatūrā, kas saistīta ar citām ES patērētāju tiesību aizsardzības direktīvām, ir tāda, ka, ja saskaņā ar valsts tiesībām ir jāveic *ex officio* valsts tiesību normas pārbaude, tad tas pats jāpiemēro līdzvērtīgai ES

16 — Saistībā ar patērētāju tiesību aizsardzību skat., piemēram, spriedumu lietā *Sánchez Morcillo un Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

17 — Lietderīgai diskusijai par šo tēmu skat. ģenerālvokāta F. Dž. Džeikobsa [*F. J. Jacobs*] secinājumus lietā *van Schijndel un van Veen* C-430/93 un C-431/93, EU:C:1995:185, 24.–30. punkts. Citu viedokli skat. ģenerālvokāta M. Darmona [*M. Darmon*] secinājumos lietā *Verholen* u.c., C-87/90 līdz C-89/90 EU:C:1991:223, 19. punkts.

18 — Saistībā ar Direktīvu 1999/44 skat. spriedumu lietā *Duarte Hueros*, C-32/12, EU:C:2013:637, 31. punkts un tajā minētā judikatūra. Ši bija pirmā reize, kurā tiesvedībā tika apgalvota patērētāju tiesību pastāvēšana saskaņā ar Direktīvu 1999/44. Skat. arī ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Duarte Hueros* C-32/12, EU:C:2013:128, 3. punkts.

19 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *Sánchez Morcillo un Abril García* EU:C:2014:2099, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

20 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 50. punkts un tajā minētā judikatūra.

tiesību normai. Tādējādi, “ja valsts tiesību normās ir paredzēts, ka valstu tiesām ir pēc savas iniciatīvas jāpiemēro saistošās valsts tiesību normas, kuru piemērošanu nav pieprasījušas puses, tad šāds pienākums attiecas arī uz saistošajiem [ES] tiesību noteikumiem”, vai “ja ar valsts tiesībām valsts tiesām tiek paredzētas tiesības pēc savas iniciatīvas piemērot saistošās tiesību normas”²¹.

59. Efektivitātes princips nozīmē, ka ar valsts tiesībām nedrīkst praksē padarīt neiespējamu vai pārāk sarežģītu ar ES tiesībām piešķirto tiesību izmantošanu²². Izvērtējot atbilstību minētajam principam, ir nepieciešams ņemt vērā attiecīgā noteikuma vietu procedūrā un šīs procedūras īpašās iezīmes, skatot tās kopā, valsts iestādēs, un nepieciešamības gadījumā izvērtēt valsts tiesību sistēmas pamatprincipus, ieskaitot aizstāvības tiesību, tiesiskās noteiktības principa un atbilstošas tiesvedības norises principa aizsardzību²³.

60. Izskatāmajā lietā ar valsts procesuālajām tiesību normām ir noteikts, ka tiesnešiem ir jāievēro pušu autonomijas princips. Viņiem savi lēmumi ir jābalsta uz pušu paustajām prasībām, argumentiem un faktiem. Izņemot vispārzināmus faktus, viņi var izskatīt tikai tos faktus, kas ir daļa no pušu iesniegtajiem pamatiem. Apelācijas tiesas pēc savas ierosmes var piemērot tikai sabiedriskās kārtības normas²⁴. Es jau paudu savas šaubas par to, vai ar Nīderlandes tiesībām tādos apstākļos, kā izskatāmajā lietā, patiešām valsts tiesām tiek liegts noteikt, vai tāda persona, kā *F. Faber* ir patērētājs, ņemot vērā tām pieejamo tiesisko un faktisko informāciju²⁵. Tomēr šīs lietas nolūkos pieņemtajam sākumpunktam ir jābūt, ka šīs tiesību normas kopā liedz Nīderlandes tiesību ietvaros valsts tiesai izvērtēt tāda pircēja kā *F. Faber* situāciju. Citādi 1.–4. jautājums un 7. jautājums saistībā ar izskatāmo strīdu nekad nebūtu radušies.

61. Vai tomēr ar ES tiesībām tiesai, tādos apstākļos kā izskatāmie, tiek paredzēts pienākums izvērtēt, vai uz *F. Faber* bija attiecināma Direktīvas 1999/44 piemērošanas joma, un ja tā, tad ar kādiem nosacījumiem?

62. Tiesa, it īpaši balstoties uz efektivitātes principu, ir pieprasījusi veikt *ex officio* pārbaudi saistībā ar atsevišķām ES patērētāju tiesību aizsardzības direktīvu normām²⁶. Man šķiet, ka tā ir izdarījusi šādu secinājumu it īpaši tāpēc, ka likumdevējs parasti ir izstrādājis šīs direktīvas, pieņemot, ka patērētājs ir vājākā puse, kura nezin/var nezināt savas tiesības, un citādi var vispār neizmantot aizsardzību. Tiesa ir attīstījusi minēto judikatūru atsevišķi no gadījumiem, kas ietver līdzīgus jautājumus, saistībā ar citām ES tiesību daļām²⁷.

63. Tādējādi attiecībā uz Direktīvu 93/13²⁸ Tiesa ir lēmusi, ka saskaņā ar ES tiesībām valsts tiesām pēc savas ierosmes ir jāizskata līguma noteikuma negodīgums, ja tās rīcībā ir vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums²⁹. Tas tā ir tāpēc, ka Direktīva 93/13 ir balstīta “uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju

21 — Spriedums apvienotajās lietās *Schijndel un van Veen*, C-430/93 un C 431/93, EU:C:1995:441, 13. un 14. punkts un tajos minētā judikatūra. Skat. arī, piemēram, spriedumu lieta *Jörös*, C-397/11, EU:C:2013:340, 30. punkts un tajā minētā judikatūra.

22 — Skat., piemēram, spriedumu lieta *Sánchez Morcillo un Abril García*, EU:C:2014:2099, 31. punkts un tajā minētā judikatūra

23 — Skat., piemēram, spriedumu lieta *Sánchez Morcillo un Abril García*, EU:C:2014:2099, 34. punkts un tajā minētā judikatūra, un *Kušionová*, EU:C:2014:2189, 52. punkts un tajā minētā judikatūra.

24 — Skat. iepriekš 25. un 26. punktu.

25 — Skat. iepriekš 54. punktu.

26 — Minētā judikatūra attiecas uz direktīvām, kuras cita starpā paredz noteikumus par negodīgiem nosacījumiem patērētāju līgumos un par patēriņa kredītlīgumiem.

27 — Skat. dalījumu, kas paredzēts spriedumā *van der Weerd u.c.*, C-222/05 līdz C-225/05, EU:C:2007:318, 40. punktā.

28 — Direktīvas 93/13, tāpat kā Direktīvas 1999/44 mērķis ir augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzības sasniegšana. Īstenībā Komisija (ko atbalsta Parlaments) bija paredzējusi saskaņot vienā tiesību aktā noteiktus preču pārdošanas un garantiju un negodīgu noteikumu patērētāju līgumos aspektus. Tomēr Padome deva priekšroku izskatīt šos jautājumus atsevišķi. Skat. šīs diskusijas kopsavilkumu Priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par patēriņa preču pārdošanu un garantijām (COM(95) 520, galīgā redakcija, 2. lpp., (un tajā minētie dokumenti) (OV 1996, C 307, 8. lpp.). Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

29 — Skat., piemēram, spriedumu *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, 32. punkts.

risināt sarunas par darījuma noslēgšanu, gan attiecībā uz informētības limeni³⁰. Patērētājs piekrit profesionāla pārdevēja sagatavotajiem noteikumiem, kurus viņš nevar ietekmēt³¹. Tādējādi tikai pozitīva rīcība, kas nav saistīta ar faktisko līguma pušu rīcību, var labot šādu nelīdzsvarotību³². Tādējādi Tiesa ir paudusi uzskatu, ka attiecībā uz Direktīvu 93/13 “efektīvu patērētāju aizsardzību var panākt tikai tad, ja valsts tiesai tiek dota iespēja šādu noteikumu pārbaudīt pēc savas ierosmes”³³. Šo pašu iemeslu dēļ ir liegts paredzēt valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru tiek noteikts noilguma termiņš, lai secinātu, ka līguma noteikums ir negodīgs³⁴. Tomēr saistībā ar jau minēto Tiesa ir piebildusi, ka efektivitātes principu nevar “paplašināt tiktāl, lai pilnībā atļūdinātu absolūto patērētāja pasivitāti”³⁵.

64. Manuprāt, negodīgi noteikumi būtībā ir noteikumi, kas ir zināmi pārdevējam, kuru negodīgumu viņš nevēlas atklāt, bet kurus viņš ir ieinteresēts piemērot, turpretī patērētājs bieži nevar tos apstrīdēt, vai viņš nevar pilnībā zināt to negodīgo raksturu. Tādējādi bez trešās puses iejaukšanās tiesiskā aizsardzība pret negodīgiem līguma noteikumiem tiek būtiski vājināta.

65. Iespējams, ka nav tik viegli pamatot valsts tiesas veiktu *ex officio* iejaukšanos attiecībā uz atsevišķiem citu patērētāju tiesību aizsardzības direktīvu noteikumiem. Tādējādi ģenerālvokāte J. Kokote lietā *Duarte Hueros* pauda uzskatu, ka lai gan Direktīva 93/13 un Direktīva 1999/44 abas attiecas uz patērētāja aizsardzību tiesiskajās attiecībās un to mērķis ir nodrošināt augstu patērētāja aizsardzības līmeni, situācija, kad tiesību akta mērķis ir līdzsvarot neizdevīgāko situāciju, kādā patērētājs atrodas brīdī, kad tas noslēdz līgumu (Direktīva 93/13), atšķiras no situācijas, kad tiesību akta mērķis ir īstenot līgumu pēc tā noslēgšanas (Direktīva 1999/44). Viņa uzskatīja, ka, runājot par pēdējo minēto, sniegtā pakalpojuma neatbilstība ne vienmēr ir atkarīga no pušu vēlmes, un patērētājs neatrodas tādā pašā neizdevīgā situācijā, kā tad, ja tiek piemēroti negodīgi nosacījumi, jo viņš var viegli noteikt, vai prece atbilst kvalitātei, par kādu ir noslēgta vienošanās³⁶.

66. Es piekritu, ka divi konkrētie patērētāju veidi neatrodas vienā situācijā. Tomēr joprojām var pastāvēt nevienlīdzība informācijas ziņā (iespējams mazākā mērā) tā, ka pēc līguma noslēgšanas patērētājs paliek nelabvēlīgākā situācijā attiecībā uz piegādāto preču atbilstību līgumam. Ja vien līguma noslēgšanas laikā patērētājs nav apzinājies vai viņam pamatoti bija jāapzinās, ka ir neatbilstība (vai arī, ja neatbilstības izcelsme ir saistīta ar patērētāja piegādātajiem materiāliem)³⁷, atbilstības novērtējums ir atkarīgs no informācijas, it īpaši līgumā ietvertās, attiecībā uz preces nolūku, kvalitāti un efektivitāti³⁸. Minētais izriet no 2. panta 2. punktā ietvertā uzskaitījuma. Es uzskatu, ka izskatāmās lietas nolūkos nav nepieciešams izlemt, vai šis uzskaitījums ir pilnīgs³⁹. Šajā gadījumā pietiek uzskatīt, ka šis novērtējums pamatojas uz informāciju, ko pārdevējs sniedzis patērētājam (pirms līguma noslēgšanas); informāciju, ko patērētājs sniedzis pārdevējam līguma noslēgšanas brīdī; vispārējiem pieņēmumiem par konkrētās preces izmantošanu; un pārdevēja, ražotāja vai viņa pārstāvja veiktiem publiskiem apgalvojumiem. Turklāt bieži vien tas var būt pārdevējs, kurš izvēlas, kuru konkrēto preci piegādāt patērētājam (kaut gan tā tas nav vienmēr). Tādējādi patērētājs bieži atrodas neizdevīgākā situācijā, lai novērtētu, vai un cik lielā mērā konkrētā prece neatbilst tai, ko viņš saprātīgi būtu varējis paredzēt, ka saņems.

30 — Skat., piemēram, spriedumu *Kušionová*, EU:C:2014:2189, 48. punkts un tajā minētā judikatūra.

31 — Skat., piemēram, spriedumu *Kušionová*, EU:C:2014:2189, 48. punkts un tajā minētā judikatūra.

32 — Skat., piemēram, spriedumu *VB Pénzügyi Lízing*, EU:C:2010:659, 48. punkts un tajā minētā judikatūra.

33 — Spriedums *Océano Grupo Editorial un Salvat Editores*, C-240/98 līdz C-244/98, EU:C:2000:346, 26. punkts.

34 — Spriedums *Cofidis* C-473/00, EU:C:2002:705, 38. punkts.

35 — Spriedums *Kušionová*, EU:C:2014:2189, 56. punkts un tajā minētā judikatūra (pēdējā minētā attiecās uz situāciju, kad patērētājs nebija cēlis prasību tiesā, lai aizstāvētu savas tiesības).

36 — Ģenerālvokātes J. Kokotes 2013. gada 28. februāra secinājumi lietā *Duarte Hueros*, EU:C:2013:128, 43., 44., 47. un 48. punkts.

37 — Direktīvas 1999/44/EK 2. panta 3. punkts.

38 — Direktīvas 1999/44 2. panta 2. punkts. Skat. arī tās preambulas 7. apsvērumu.

39 — Preambulas 8. apsvēruma rosina domāt, ka nav.

67. Katrā ziņā izskatāmajā lietā jautājums par *ex officio* pārbaudi *nerodas* attiecībā uz Direktīvas 1999/44 noteikumu par līguma izpildi. Tāpat tas neattiecas arī uz noteikumu, ar ko tiek paredzēti tiesiskās aizsardzības līdzekļi neatbilstības gadījumā (3. pants), vai ar ko paredz laika ierobežojumus un noteikumus par pierādījumiem, kas ir būtiski, lai apgalvotu un konstatētu pārdevēja atbildību par neatbilstību un piemērotu šos tiesiskās aizsardzības līdzekļus (5. pants, kas ir 5. un 6. jautājuma priekšmets)⁴⁰. Tā vietā rodas jautājums attiecībā uz sākotnējo jautājumu par Direktīvas 1999/44 *piemērošanas jomu*. Ja atbilstoši ES tiesībām iesniedzējtiesai ir pašai pēc savas ierosmes jāpārbauda, vai *F. Faber* ir patērētāja, un šī tiesa secina, ka viņa ir patērētāja, tad ir skaidrs, ka gan viņa, gan *Hazet* balstījās uz valsts tiesību normām, ar ko īsteno Direktīvu 1999/44. Tad valsts tiesai būtu jānosaka, vai, piemēram, ir piemērojams *BW* 7:23. panta 1. punkta pēdējais teikums un, ja tas tā ir, tad jāinterpretē šī norma saskaņā ar Direktīvas 1999/44 5. panta 2. punktu. Turpretī izskatāmās lietas apstākļos *nerodas* jautājums par 5. panta 2. punkta *ex officio* pārbaudi. Tādējādi, manuprāt, nav iespējams atbildēt uz iesniedzējtiesas jautājumiem izskatāmajā lietā, vispirms izlemjot, vai konkrēta norma būtu jāpiemēro *ex officio* un tad, izmantojot izlemto, noteikt, vai Direktīvas 1999/44 piemērošanas joma tādējādi arī ir jāizskata *ex officio*⁴¹.

68. Tādējādi jautājums par *ex officio* pārbaudi šajā gadījumā rodas daudz vispārīgākā un nenoteiktākā līmenī.

69. Manuprāt, atbildei uz 1. jautājumu ir jābūt, ka apstākļos, kad pircēja ir ierosinājusi tiesvedību pret pārdevēju par kaitējuma atlīdzību, balstoties uz valsts tiesību aktiem, kas cita starpā ir piemērojami patērētāju līgumiem, bet nav īpaši apgalvojusi, ka viņa ir patērētāja, ar valsts procesuālo tiesību normu nevar liegt valsts tiesai pārbaudīt to, vai attiecīgā persona patiesi ir patērētājs Direktīvas 1999/44 nozīmē, un pēc tam piemērot valsts patērētāju tiesību aizsardzības tiesību normas, kas interpretētas atbilstoši Direktīvai 1999/44. Lai atbilstu efektivitātes principam, šāda valsts procesuālo tiesību norma nav jāievēro, lai valsts tiesa varētu pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai tāda pircēja kā *F. Faber* ir patērētāja Direktīvas 1999/44 izpratnē.

70. Tā tas ir tāpēc, ka likumdevējs ir izvēlējis nodrošināt patērētājiem augsta līmeņa aizsardzību, jo viņi vispārīgi atrodas nelabvēlīgākā situācijā līgumiskajās attiecībās ar pārdevēju. Tādējādi ar Direktīvu 1999/44 tiek garantēta augsta līmeņa patērētāju aizsardzība⁴² visām fiziskām personām, kas atbilst minētās direktīvas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta prasībām⁴³. Ņemot vērā šo pamatojumu, likumdevējs ir izstrādājis noteikumu kopumu, ar kuriem, ja vien netiek īpaši pierādīts pretējais, tiek paredzēts minimālais aizsardzības līmenis, kas jāievēro dalībvalstīm un patērētāja līguma pusēm. Tādējādi ir piemērojams obligāts aizsardzības līmenis. Tāpēc ir nozīme paredzēt tādu sabiedriskās kārtības normu, ar kuru tiek noteikts pienākums valsts tiesai pārbaudīt, vai tiesvedībā, ko uzsācis pircējs, lai īstenotu tiesības saistībā ar preču iegādi, prasītājs ir Direktīvas 1999/44 (un citu patērētāju tiesību aizsardzības direktīvu) piemērošanas jomā⁴⁴, šāda aizsardzība pastiprina šīs direktīvas pilnīgu efektivitāti un samazina risku, ka pircējs likumu nezināšanas dēļ saņems mazāku aizsardzības līmeni, nekā ar ES tiesībām garantētais⁴⁵.

40 — Skat. turpmāk 80.–90. punktu.

41 — Salīdzināt, piemēram, ar motivētu rīkojumu spriedumā *VB Pénzügyi Lizíng*, EU:C:2010:659,49. punkts.

42 — Skat. spriedumu *Duarte Hueros* EU:C:2013:637, 25. punkts.

43 — Manuprāt, šis pienākums ir piemērojams neatkarīgi no 9. panta, kur tiek noteikts, ka dalībvalstij ir jāveic attiecīgi pasākumi, lai informētu patērētājus par valsts tiesību aktiem, kas transponē Direktīvu 1999/44, un vajadzības gadījumā jānodrošina profesionālās organizācijas informēt patērētājus par viņu tiesībām, un neatkarīgi no tā, ka līgums un citas sastāvdaļas, kas īpaši attiecas uz konkrēto gadījumu, var sniegt informāciju patērētājiem par viņu tiesībām, it īpaši, ja atbilstoši valsts un/vai ES tiesībām šāda informācija ir jāiekļauj līgumā, vai jāpaziņo patērētājam pirms tā noslēgšanas.

44 — Es pieņemu, ka šī nostāja var ietekmēt arī citas ES tiesību daļas, kas līdzīgi atklāti aizstāv vājāko pusi līgumiskajās attiecībās ar citu spēcīgāku pusi vai valsts iestādi. Acīmredzams piemērs ir ES tiesības, ar kurām tiek aizsargāti darbinieki abu veidu attiecībās.

45 — Skat. saistībā ar atsevišķiem noteikumiem par negodīgiem līguma nosacījumiem spriedumu *Océano Grupo Editorial un Salvat Editores*, EU:C:2000:346, 26. punkts. Saistībā ar pārējo skat. spriedumus *IMostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 28. punkts un tajā minētā judikatūra, un *Rampion* un *Godard*, C-429/05, EU:C:2007:575, 65. punkts.

71. Tomēr šī prasība automātiski nenozīmē, ka valsts tiesai ir pēc savas ierosmes jāizskata visi Direktīvas 1999/44 noteikumi. Attiecībā uz katru noteikumu atsevišķi šī prasība ir jānosaka Tiesai, ņemot vērā katru individuālo gadījumu. Tas jo īpaši ir tā, jo patērētāja aizsardzības līmenis var atšķirties atkarībā no apskatāmā noteikuma un patērētājs var skaidri nolemt *neizmantot* savas tiesības, vai citādā veidā gūt labumu no atsevišķa noteikuma⁴⁶. Turklāt nevar izslēgt, ka (iespējams, izņēmuma gadījumā) ar atsevišķām normām var aizsargāt drīzāk pārdevēju, nevis patērētāju⁴⁷.

72. Mans secinājums nav atkarīgs no tā, vai attiecīgā patērētāja saņem juridisko palīdzību, vai ne (kas ir 7. panta priekšmets). Šāds apstāklis nevar grozīt ES tiesību nozīmi vai efektivitātes un līdzvērtīguma principu piemērošanas jomu. Lai gan personas patērētāja statusa un tiesību apzināšanās sajūtai, saņemot advokāta palīdzību, vajadzētu (kā varētu cerēt) uzlaboties, tikai tas, ka patērētāja saņem juridisko palīdzību, nevar radīt vai būt par pamatojumu tam, lai pieņemtu šādas apzināšanās esamību⁴⁸.

73. Turklāt uz prasību pārbaudīt *ex officio* Direktīvas 1999/44 piemērošanas jomu ir attiecināmi tie paši nosacījumi, kā tie, ko Tiesa ir noteikusi attiecībā uz citām patērētāju tiesību aizsardzības direktīvām (problēma, kas ietverta 2. un 3. jautājumā). Tādējādi tiesiskajiem un faktu elementiem, kas nepieciešami attiecīgā uzdevuma izpildei, ir jābūt pieejamiem valsts tiesai⁴⁹ vai nu tāpēc, ka šie elementi jau ir daļa no lietas materiāliem, vai tāpēc, ka valsts tiesa tos var iegūt saskaņā ar valsts procesuālajām tiesību normām. Tādējādi valsts tiesa nevar lemt ārpus konkrētā strīda, kā to definējušas puses, robežām. Šis pats pienākums veikt *ex officio* pārbaudi un šie paši nosacījumi ir piemērojami apelācijas sūdzībai, ja i) vismaz viena puse ir balstījies uz valsts tiesību normām, ar kurām (vismaz daļēji) īsteno Direktīvu 1999/44, un ii) atkarībā no tā, vai viena puse ir (vai nav) patērētājs, viņš (vai viņa) var (vai nevar) izmantot pastiprināto aizsardzību, ko sniedz minētās normas.

74. Ja Tiesa nepiekrīt manam secinājumam, vai atbilstoši līdzvērtīguma principam valsts tiesai tāpat ir jāpārbauda, vai *F. Faber* bija patērētāja Direktīvas 1999/44 izpratnē?

75. Manuprāt, apskatītās Nīderlandes procesuālo tiesību normas ir piemērojamas neatkarīgi no tā, vai patērētājs ir balstījis savu pieteikumu uz ES vai valsts tiesību normām.

76. Līdzvērtīguma princips ir arī 4. jautājuma pamatā, kurā ir ietverta atsauce uz Direktīvas 1999/44 5. pantu. Manuprāt, iesniedzējtiesai tomēr ir jāizskata valsts tiesību norma, ar kuru transponē 5. panta 2. punktu (šeit *BW* 7:23. panta 1. punkts). Tādējādi nerodas jautājums par 5. panta 2. punkta *ex officio* pārbaudišanu. Tā vietā iesniedzējtiesai ir jāinterpretē valsts tiesību normas saskaņā ar 5. pantu⁵⁰.

77. Tomēr, ja iesniedzējtiesa secina, ka *F. Faber* ir patērētāja un atbilst *BW* 7:23. panta 1. punktam, rodas jautājums, vai tai *ex officio* ir jāpiemēro noteikums par pierādīšanas pienākumu, kas izklāstīts *BW* 7:18. panta 2. punktā, ar ko Nīderlandes tiesībās transponē Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punktu. 4. jautājums ir jāizskata tikai saistībā ar minēto.

78. 5. panta 3. punktā paredzētais noteikums attiecībā uz pierādīšanas pienākumu ir jāpiemēro, ja ir nepieciešams noteikt, vai pārdevējs ir atbildīgs par neatbilstību, vai nav. Ja pirmās instances tiesa nav konstatējusi attiecīgos faktus (jo, piemēram, tā ir nolēmusi, ka patērētāja, veicot novēlotus paziņojumus, ir zaudējusi tiesības celt šādu prasību), man nešķiet, ka apelācijas tiesa, kas izskata

46 — Skat., piemēram, attiecībā uz Direktīvas 93/13 6. pantu – spriedumus *Jörös*, EU:C:2013:340, 41. punkts un tajā minētā judikatūra, un *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 49. punkts.

47 — Patiesi, šāds gadījums varētu būt attiecībā uz atsevišķiem Direktīvas 1999/44 5. panta elementiem, ko es izskatu saistībā ar 5. un 6. jautājumu.

48 — Skat. arī spriedumu *Rampion* un *Godard*, EU:C:2007:575, 65. punkts.

49 — Skat., piemēram, spriedumu *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. punkts un tajā minētā judikatūra.

50 — Skat. Direktīvas 1999/44 preambulas 22. un 24. apsvērumu un 8. pantu.

sekojošo apelācijas sūdzību, noteikti varētu piemērot šo noteikumu. Es nezinu to, vai šo problēmu var atrisināt saskaņā ar valsts procesuālajām tiesībām (piemēram, atdodot lietu atpakaļ pirmās instances tiesai turpmākai faktu izpētei). Tāpēc man ir noteiktas šaubas par to, vai jautājums par Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punkta ietvertā noteikuma *ex officio* pārbaudi ir būtisks tam, kā iesniedzējtiesa izskata *F. Faber* apelācijas sūdzību.

79. Neņemot vērā to, ka saistībā ar šo tiesvedību Tiesa nevar noteikt, kādas ir Nīderlandes sabiedriskās kārtības normas, tā uz 4. jautājumu (un arī uz 6. jautājumu) var atbildēt, sniedzot vadlīnijas par to, kā interpretēt Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punktu. Ar minēto normu tiek noteikta obligāta aizsardzība patērētājam, daļēji grozot pierādīšanas pienākumu tā, lai uzlabotu nosacījumus, kuros patērētājs var izmantot savas Direktīvā 1999/44 paredzētās tiesības, it īpaši tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas ir pieejami pārdevēja atbildības gadījumā. Ne dalībvalsts, ne patērētāja līguma puses nevar paredzēt stingrāku [pierādīšanas] pienākumu⁵¹. Pierādīšanas pienākums tiek grozīts patērētāju labā, jo viņi vispārīgi atrodas nelabvēlīgākā situācijā, salīdzinot ar pārdevējiem, attiecībā uz informāciju, kas ir pieejama par konkrēto preci un stāvokli, kādā tā tika piegādāta. Bez (vismaz) daļējas pierādīšanas pienākuma grozīšanas patērētāju tiesību efektīva īstenošana jomā, kas ir galvenais strīdus avots ar pārdevējiem, ir nopietni apdraudēta⁵². Tādējādi man šķiet, ka, lai īstenotu efektivitātes principu, ir jāveic 5. panta 3. punkta *ex officio* pārbaude, ar nosacījumu, ka valsts tiesai ir pieejami nepieciešamie juridiskie un faktu elementi un tā nemaina pušu noteiktās strīda robežas. Ciktāl 5. panta 3. punktā ir ietvertas līdzīgas iezīmes ka tās, kas raksturīgas kādai valsts tiesībās ietvertai sabiedriskās kārtības normai, saskaņā ar līdzvērtīguma principu arī var pieprasīt, lai tāda valsts tiesa, kā pamatlietā iesaistītā, pēc savas ierosmes piemēro jebkuru valsts tiesību normu, ar ko transponē 5. panta 3. punktu.

5. jautājums

80. Nīderlande ir izmantojusi Direktīvas 1999/44 5. panta 2. punktu, lai patērētājam piemērotu paziņošanas pienākumus⁵³. 5. jautājumā iesniedzējtiesa jautā, kā lai tā nosaka, ka patērētāja ir izpildījusi šīs prasības.

81. Manuprāt, minēto regulē valsts tiesību normas par pierādījumiem. Ja valsts tiesībās ir noteikts laika posms, kas nav īsāks par diviem mēnešiem, tajās nav ietverti noteikumi, ar kuriem tiek grozīts 5. panta paredzēta pienākuma saturs un tās citādi ir atbilstošas līdzvērtības un efektivitātes principiem, ar Direktīvu 1999/44 netiek ierobežota dalībvalstu kompetence noteikt un piemērot tādus noteikumus par pierādījumiem, kādus tās uzskata par atbilstošiem.

82. Tādējādi, piemēram, 5. panta 2. punktā nav noteikts, kā patērētājam ir jāinformē pārdevējs. Šī norma ne aizliedz, ne pieprasa, lai pārdevējs tiktu informēts drīzāk rakstiski nekā mutiski. Tomēr, tā kā šādas informācijas sniegšana ir nosacījums tam, lai izmantotu Direktīvā 1999/44 paredzētās tiesības, es uzskatu, ka ar valsts tiesībām nedrīkst paredzēt nosacījumus, kas padara neiespējamu vai īpaši apgrūtināšu patērētājam pierādīt, ka viņš saskaņā ar 5. panta 2. punktu atbilstoši un laicīgi informēja pārdevēju. Arī tas izriet no efektivitātes principa.

83. Tāpat ar valsts tiesībām nedrīkst paredzēt noteikumus par pierādījumiem, kuri būtu nesavienojami ar 5. panta 2. punktā paredzēto pienākumu un citām 5. panta daļām. Tādējādi, manuprāt, dalībvalsts nevar pieprasīt, lai brīdī, kad patērētājs informē pārdevēju par neatbilstību, viņam šī neatbilstība būtu arī jāpierāda. Šo interpretāciju apstiprina 5. panta 2. un 3. punkta formulējuma salīdzinājums. Pārdevēja *informēšana* par to, ka ir atklāta neatbilstība (5. panta 2. punkts), nav tas pats, kas 5. panta 3. punktā ietvertā atsauce uz šīs neatbilstības *pierādīšanu*⁵⁴. Patērētājs informē pārdevēju par

51 — Skat. Direktīvas 1999/44 preambulas 22. apsvērumu un 8. panta 2. punktu.

52 — Skat. Direktīvas 1999/44 preambulas 6. apsvērumu.

53 — Skat. iepriekš 19.–23. punktu.

54 — Līdzīgs dalījums, šķiet, ir veikts citās Direktīvas 1999/44 5. panta valodu redakcijās.

neatbilstību, lai varētu turpināt izmantot savas tiesības atbilstoši Direktīvai 1999/44. Šīs tiesības ietver ne tikai tiesiskās aizsardzības līdzekļus atbilstoši 3. panta 3. punktam, bet arī noteikumus par laika ierobežojumiem un noteikumus par pierādījumiem, kas ietverti 5. panta 3. punktā. Pārdevēja informēšana (kur tas ir paredzēts), protams, nevar notikt pēc minētajos citos noteikumos paredzēto tiesību izmantošanas vai balstīšanās uz tām. Paziņošanai ir jānotiek, pirms patērētājs izlemj lūgt kompensāciju un saistībā ar minēto iesniedz vajadzīgos pierādījumus pārdevēja atbildības konstatēšanai. Savā sākotnējā priekšlikumā Direktīvai 1999/44 Komisija izskaidroja, ka prasība (kas tagad ir) 5. panta 2. punktā, “pastiprina tiesisko noteiktību un veicina pārdevēja uzcītību, ņemot vērā pārdevēja intereses”⁵⁵.

84. Manuprāt, tas nozīmē, ka 5. panta 2. punkts ir izpildīts, ja patērētājs informē pārdevēju tā, lai darītu viņam zināmu *iespējamo* neatbilstības esamību un tādējādi arī iespējamo viņa atbildību. Informācijā, ko patērētājs sniedz pārdevējam, viņam ir jānorāda prece un pārdošana. Viņam jānorāda saikne starp preci un pārdevēju. Bez šīs informācijas pārdevējs nevar zināt, attiecībā uz kuru preci var pieprasīt viņa atbildību. Sniegtās informācijas ietvaros ir arī jānorāda apstākļi, kas patērētājam liek informēt pārdevēju par neatbilstības pastāvēšanu. Var būt dažādi iemesli, kāpēc patērētājs var uzskatīt, ka viņam piegādātā prece piegādes brīdī vai vēlāk nav tas, ko viņš varēja saprātīgi sagaidīt, to saņemt, ņemot vērā šīs preces aprakstu līgumā un citu informāciju, ko pārdevējs varētu būt sniedzis, vai kas bijusi citādi pieejama. Tomēr šajā brīdī patērētājam nav jāpierāda neatbilstības pastāvēšana un tās iespējamais iemesls.

85. Likumdošanas priekšvēsture apstiprina šo interpretāciju. Sākotnējais Komisijas 5. panta 2. punkta pirmā apakšpunkta priekšlikums ietvēra pēdējo teikumu “[..] no dienas, kad viņš atklāja neatbilstību, vai viņam to vajadzēja atklāt”, nevis “no dienas, kad viņš atklāja šādu neatbilstību”. Saskaņā ar šī priekšlikuma paskaidrojuma rakstu minētais teikums bija paredzēts, lai “paredzētu patērētājam pienākumu pietiekami rūpīgi pārbaudīt preces pēc to saņemšanas”. Tomēr ar to netika “paredzēts stingrs pienākums veikt sīku preces apskati, vai īstenot pārbaudi, lai novērtētu tās darbību vai sniegumu”⁵⁶.

6. jautājums

86. Ar 6. jautājumu iesniedzējtiesa būtībā lūdz padomu par pierādīšanas pienākumu saskaņā ar Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punktu. Situācijā, ja dalībvalsts pieprasa patērētājam informēt pārdevēju saskaņā ar 5. panta 2. punktu, šim jautājumam ir nozīme tikai tad, ja patērētājs vispirms to izdarīja atbilstoši un laicīgi un pēc tam vēlas izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus, it īpaši, saskaņā ar Direktīvas 1999/44 3. pantā noteikto. 5. panta 3. punktā paustais pieņēmums ir piemērojams, ja vien tas nav nesavienojams ar preču īpašībām vai neatbilstības raksturu. Tomēr iesniedzējtiesa nav lūgusi sniegt padomu par šo izņēmumu un tāpēc es to neapskatīšu.

87. Ar 5. panta 3. punktu pierādīšanas pienākums tiek daļēji grozīts patērētāja labā, kuram, ievērojot ierobežojumu laikā, *nav* jāpierāda, ka neatbilstība jau pastāvēja preces piegādāšanas brīdī. Tādējādi joprojām patērētājam ir pienākums apgalvot un nepieciešamības gadījumā pierādīt, ka piegādātā prece neatbilst kvalitātes, snieguma un atbilstības standartiem, kādiem būtu jāpiemīt precei, ko viņš saprātīgi varēja sagaidīt saņemt saskaņā ar līgumu un informāciju, kas izklāstīta 2. panta 2. punktā. Ir jāparāda neatbilstība, nevis tās iemesls. Tādējādi izskatāmajā lietā nav pietiekami, ja tāda patērētāja kā *F. Faber* pierāda tikai to, ka notika ugunsgrēks. Drīzāk viņai ir jāparāda, kāpēc pēc ugunsgrēka viņa uzskata, ka viņai piegādātā automašīna neatbilda tai automašīnai, ko, pamatojoties uz līgumu un citu būtisko

55 — COM(95) 520, galīgā redakcija, minēta 28. zemsvītras piezīmē, 14. lpp.

56 — COM(95) 520, galīgā redakcija, minēta 28. zemsvītras piezīmē, 14. lpp.

informāciju, viņa bija cerējusi saņemt. Tādos apstākļos kā šajā lietā apskatītie var būt pietiekami, ka *F. Faber* pierāda, ka konkrētā prece vairs nevar (atbilstoši) veikt to funkciju, kuras veikšanai tā tika nopirkta (jo viņa vairs nevar braukt ar šo automašīnu), neprasot viņai, kā šāda situācija izveidojusies⁵⁷.

88. Tomēr patērētājam nav jānorāda un nepieciešamības gadījumā jāpierāda, ka neatbilstība ir saistīta ar pārdevēja rīcību (kas visdrīzāk ietvertu izmeklēšanu par konkrētās preces stāvokli, pirms tā tika piegādāta patērētājam, vai piegādes brīdī). Šāda prasība pilnībā grautu 5. panta 3. pantā paredzēto noteikumu. Turklāt pārdevēja atbildība saskaņā ar Direktīvu 1999/44 nav uz vainu balstīta atbildība. Minētais izriet arī no 4. panta, ar kuru *pārdevējam* tiek piešķirtas tiesības celt regresa prasību pret *ražotāju*, kura darbības vai bezdarbība radija neatbilstību. Turklāt nebūtu iespējams paredzēt šādu pierādīšanas pienākumu patērētājam, jo ir saprātīgi pieņemt, ka principā pārdevējam vēl ir (sīkāka) informācija par precī un par stāvokli, kurā tā tika piegādāta. Patērētājam nevar pieprasīt sniegt pierādījumus, kas viņam nav pieejami⁵⁸. Tāpat tas būtu pilnībā pretrunā Direktīvas 1999/44 5. panta trešajā punktā ietvertās vienkāršās prezumpcijas mērķim, kā arī šīs direktīvas plašākajiem mērķiem.

89. Direktīvas 1999/44 5. panta 3. punkta un tās preambulas 8. apsvēruma formulējums parāda, ka pierādīšanas pienākums tad pāriet pārdevējam, kuram, lai izvairītos no atbildības, ir jāpierāda, ka piegādes brīdī neatbilstība nepastāvēja⁵⁹, vai citādi jāatspēko patērētājas apgalvojumi un jāapstrīd pierādījumi. Viņš to var darīt, piemēram, pierādot, ka nepilnība rodas no darbībām vai bezdarbības, kas notikusi pēc preces piegādes, vai ir saistīta ar faktoru, par ko viņš – pārdevējs – nav atbildīgs. Tikai minētajā vēlākajā posmā patērētājas prasības veiksmē būs atkarīga no tā, vai viņa uzrādīs pierādījumus attiecībā uz neatbilstības iemeslu.

90. Visbeidzot, 5. panta 3. punktā ir noteikts, kam kas ir jāpierāda un kādā secībā. Tomēr tajā nav paredzēts, kā pierādīt prasītos elementus. Manuprāt, nepastāvot ES tiesību normām, minētais jautājums ir jārisina saskaņā ar valsts procesuālajiem tiesību aktiem par pierādījumiem, kam saistībā ar minēto, protams, ir jāatbilst arī līdzvērtības un efektivitātes principiem⁶⁰.

Secinājumi

91. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai uz *Gerechthof Arnhem-Leeuwarden* uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild šādi:

Apstākļos, kad pircēja ir ierosinājusi tiesvedību pret pārdevēju par kaitējuma atlīdzību, balstoties uz valsts tiesību aktu normām, kas cita starpā ir piemērojami patērētāju līgumiem, bet nav īpaši apgalvojusi, ka viņa ir patērētāja, ar valsts procesuālo tiesību normu nevar liegt valsts tiesai pārbaudīt to, vai attiecīgā persona patiesi ir patērētājs Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīvas 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām nozīmē, un pēc tam piemērot valsts patērētāju tiesību aizsardzības tiesību normas, kas interpretētas atbilstoši Direktīvai 1999/44. Tomēr šī prasība ir atkarīga no nosacījuma, ka tiesiskajiem un faktiskajiem elementiem, kas nepieciešami attiecīgā uzdevuma izpildei, ir jābūt pieejamiem valsts tiesai vai nu tāpēc, ka šie elementi jau ir daļa no lietas materiāliem, vai tāpēc, ka valsts tiesa tos var iegūt saskaņā ar valsts procesuālajām tiesību normām. Valsts tiesa nevar lemt ārpus konkrētā strīda, kā to definējušas puses, robežām. Šis pats pienākums veikt *ex officio* pārbaudi un šie paši nosacījumi ir piemērojami apelācijas sūdzībai, ja i) vismaz viena puse ir balstījusies uz valsts tiesību normām, ar

57 — Kā to norādīja tiesas loceklis jautājumu uzdošanas laikā tiesas sēdē: atbilstoša automašīna pēkšņi neaizdegas.

58 — Skat. arī, piemēram, saistībā ar patēriņa kredītu ģenerāldavokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumus lietā *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2213, 37. punkts.

59 — Šāds bija arī Komisijas nolūks, ierosinot paredzēt šādu noteikumu: skat. COM(95) 520, galīgā redakcija, minēta 28. zemsvītras piezīmē, 12. lpp.

60 — Skat., piemēram, spriedumu *Arcor*, C-55/06, EU:C:2008:244, 191. punkts un tajā minētā judikatūra.

kurām (vismaz daļēji) īsteno Direktīvu 1999/44, un ii) atkarībā no tā, vai viena puse ir (vai nav) patērētājs, viņš (vai viņa) var (vai nevar) izmantot pastiprināto aizsardzību, ko sniedz minētās normas. Fakts, ka patērētājam palīdzēja jurists, nemaina šo secinājumu.

Lai īstenotu efektivitātes principu, ir jāveic 5. panta 3. punkta *ex officio* pārbaude, ar nosacījumu, ka valsts tiesai ir pieejami nepieciešamie juridiskie un faktiskie elementi un tā nemaina pušu noteiktās strīda robežas. Ciktāl 5. panta 3. punktā ir ietvertas līdzīgas iezīmes kā tās, kas raksturīgas kādai valsts tiesībās ietvertai sabiedriskās kārtības normai, saskaņā ar līdzvērtīguma principu arī var pieprasīt, lai tāda valsts tiesa kā pamatlietā iesaistītā, pēc savas ierosmes piemērotu jebkuru valsts tiesību normu, ar ko transponē 5. panta 3. punktu.

Ar Direktīvas 1999/44 noteikumiem netiek ierobežota dalībvalstu kompetence noteikt un piemērot pierādījumu normas attiecībā uz prasību atbilstoši Direktīvas 1999/44 5. panta 2. punktam, ka patērētājam ir jāinformē pārdevējs par neatbilstību, ja valsts tiesībās i) ir paredzēts laika posms, kas nav īsāks par diviem mēnešiem, ii) netiek paredzēti noteikumi, kas grozītu Direktīvas 1999/44 5. pantā paredzēto pienākumu saturu, un iii) piemērojamās normas nav citādi mazāk labvēlīgas kā tās, ar kurām regulē valstī celtas prasības, un tās nav veidotas tādējādi, lai padarītu praktiski neiespējamu vai pārlietu sarežģītu ar ES tiesībām piešķirto tiesību izmantošanu.

Ar Direktīvu 1999/44 5. panta 3. punktu pierādīšanas pienākums tiek daļēji grozīts patērētāja labā, kuram, ievērojot ierobežojumu laikā, *nav* jāpierāda, ka neatbilstība jau pastāvēja preces piegādāšanas brīdī. Tādējādi patērētājam jāproģām ir jākonstatē, ka piegādātā prece neatbilst tam, ko viņš saprātīgi varēja sagaidīt saņemt, saskaņā ar līgumu un informāciju, kas izklāstīta 2. panta 2. punktā. Tomēr patērētājam nav jāpierāda, ka neatbilstība ir radusies pārdevēja dēļ.